

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Any 2013

Eva Pons Parera*

Agustí Pou Pujolràs**

Durant l'any 2013 trobem diverses sentències amb rellevància per al règim jurícolingüístic. En primer lloc, el Tribunal Constitucional ha resolt, amb un retard de deu anys, diversos conflictes de competència interposats pel Govern de la Generalitat contra els reglaments bàsics de desplegament dels “ensenyaments comuns” de l'educació primària i la secundària obligatòria previstos en la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació (LOCE). Aquesta norma legal, de curta vigència, va ésser substituïda durant el subsegüent mandat socialista per la Llei orgànica 2/2006, de 3 de març, d'educació (LOE), encara avui en vigor, tot i que ha estat modificada profundament per la recent Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, de millora de la qualitat educativa (LOMCE). A conseqüència del retard apuntat, en dictar-se les sentències 15/2013 i 48/2013, aquí ressenyades, tots els reglaments impugnats ja havien estat derogats pels reials decrets de desplegament de la LOE. El TC aprecia, però, que l'objecte de les controvèrsies competencials no ha desaparegut en el seu vessant lingüístic, atesa la continuïtat del contingut i les tècniques de regulació emprades pels reglaments en vigor de desenvolupament de la LOE. Precisament, la STC 24/2013 es pronuncia sobre un reial decret de desplegament dels “ensenyaments mínims” de l'educació secundària obligatòria, dictat en el marc de la darrera Llei orgànica.

Si bé les qüestions lingüístiques analitzades en les STC 15/2013 i 48/2013 afecten la regulació estatal del currículum de les matèries lingüístiques, el Tribunal Constitucional ho vincula amb les llengües vehiculars, de manera que són els primers pronunciaments després de la STC 31/2010 relativa a la reforma de l'Estatut català de 2006. Com és sabut, els pronunciaments interpretatius d'aquesta darrera sobre els articles 6.1 i 35 EAC han estat utilitzats pel Tribunal Suprem per fer un gir jurisprudencial que no es corrobora pels actuals pronunciaments del Tribunal Constitucional, la qual cosa palesa l'extralimitació en què incorre la jurisprudència darrera del Tribunal Suprem sobre el model educatiu català, que també és comentada en la crònica d'aquest número.

La jurisprudència favorable a una interpretació expansiva de les bases en l'àmbit de l'ensenyament, en un cas que fa referència al règim de selecció del professorat d'ensenyament obligatori, es constata igualment en la Sentència 213/2013, de 19 de desembre de 2012, on la referència a la llengua és tangencial.

Especialment important és la Sentència 165/2013, relativa a la reforma de la Llei de la funció pública balear, que avala l'eliminació general del requisit de conèixer el català en les administracions illenques. Davant una línia tan regressiva per a l'ús oficial de la llengua, destaquem els dos vots particulars, molt crítics amb l'opinió de la majoria.

* Eva Pons Parera, professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona

** Agustí Pou Pujolràs, professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona.

Citació recomanada: POU PUJOLRÀS, Agustí; PONS PARERA, Eva «Jurisprudència del Tribunal Constitucional. Any 2013», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 61, 2014, p. 206-214. DOI: [10.2436/20.8030.02.66](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.66)

Recollim també la Interlocutòria 180/2013, de 17 de setembre, per la qual la majoria dels magistrats del Tribunal Constitucional declaren la inadmissió, sense tramitació ulterior, de la recusació del president de l'òrgan, Francisco Pérez de los Cobos, que fou formulada pel Govern i el Parlament de Catalunya en relació amb vint-i-sis processos constitucionals pendents, entre aquests, n'hi ha quatre de relatius a lleis catalanes de contingut lingüístic.

A banda d'aquestes resolucions, la ressenya de les quals s'exposa a continuació, hem localitzat altres mencions molt marginals a la qüestió lingüística, que aquí només esmentem. Així, a la Interlocutòria 2/2013, de 9 de gener, i a la Sentència 110/2013, de 6 de maig, hi surt la qüestió de les deficiències en la traducció en sengles processos judicials (dos procediments d'extradició a la Federació Russa i a Tailàndia). En el primer cas, s'entén que la traducció ha estat suficient, l'actuació del jutge ordinari ha estat la correcta i, per tant, no s'ha produït vulneració del dret de defensa; en el segon cas, ni tan sols s'arriba a valorar la qüestió perquè el Tribunal entén que no s'ha exhaurit la via judicial prèvia al recurs d'empara. A la Sentència 18/2013, de 31 de gener, la Generalitat promou conflicte de competència contra una ordre de l'Estat en què convoca, entre d'altres, la plaça de secretari de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en entendre que vulnera la potestat de la comunitat de fer la proposta de candidats a ocupar aquesta plaça. L'ordre de l'Estat, entre altres condicions i mèrits dels candidats, inclou el coneixement de la llengua i del dret propi, cosa que l'advocada de la Generalitat entén que correspondria de fer-ho a l'Administració autonòmica. El Tribunal desestima el conflicte i, de fet, deixa el marge d'actuació autonòmic a la mínima expressió.

[Sentència del Tribunal Constitucional 15/2013, de 31 de gener de 2013. Conflicte positiu de competència. Ple. Ponent: Francisco José Hernando Santiago. BOE núm. 49, de 26 de febrer de 2013.](#)

[Sentència del Tribunal Constitucional 48/2013, de 28 de febrer de 2012. Conflicte positiu de competència. Ple. Ponent: Manuel Aragón Reyes. BOE núm. 73, de 26 de març de 2013.](#)

Els dos conflictes de competències interposats pel Govern de la Generalitat de Catalunya tenen per objecte diversos preceptes del Reial decret 830/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació primària i del Reial Decret 831/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació general i els ensenyaments comuns de l'ensenyament secundari obligatori. Ambdós reglaments es dictaren per desplegar la Llei orgànica 10/2002, de qualitat de l'educació (LOCE), que en l'article 8.2 substituïa la terminologia prèvia dels "ensenyaments mínims" (emprada per la LOGSE de 1990) per la d'"ensenyaments comuns", en definir l'abast de la competència de l'Estat per fixar els elements bàsics del currículum en el marc de l'article 149.1.30 CE. A més, el currículum establert per les administracions educatives autonòmiques havia d'incloure aquests ensenyaments comuns "en els seus propis termes" i el tracte diferencial de les comunitats autònomes amb dues llengües oficials es limitava en disposar que els dits ensenyaments representarien "en tot cas" (no ja "com a màxim") el 55% de l'horari del currículum (vegeu el Dictamen previ del Consell Consultiu núm. 237, de 18 de febrer de 2003 i la STC 212/2012 que declararà la constitucionalitat dels preceptes de la LOCE). Per tant, d'entrada, els reglaments impugnats ordenaven la llengua com una matèria curricular, tot i que en fer-ho limitava alhora l'ús vehicular del català a favor del castellà (vegeu un comentari més ampli a Pons, Eva, "El català a l'escola després de la Llei orgànica de qualitat de l'educació", *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 1, 2004).

Pel que fa al vessant lingüístic dels dos conflictes competencials –el principal que manté el seu objecte, en subsistir les mateixes regles en els ulteriors Reial decret 1513/2006 i 1631/2006, de desplegament de la LOE–, la lletrada de la Generalitat argumentava que la regulació del contingut de les àrees lingüístiques i la fixació dels horaris en els annexos I i II dels reials decrets impedeixen un ensenyament eficaç de la llengua oficial pròpia. En el sistema LOGSE (Reial decret 1006/1991, annex II) s'ampliava un 10% en relació amb l'horari total de l'etapa l'horari destinat als ensenyaments lingüístics (amb l'únic requisit de distribució proporcional del percentatge entre els horaris de les distintes assignatures), mentre que ara s'impedeix la distribució coordinada del currículums corresponents a les assignatures de les àrees lingüístiques (impartició conjunta de les estructures lingüístiques comunes), ja que, d'una banda, es limita l'horari dedicat a l'estudi de la llengua "cooficial" (10% de l'horari) i, d'altra banda, es fixa el nombre d'hores que cal dedicar al castellà (275 hores com a mínim en cadascun dels cicles), la qual cosa crea un desequilibri que relega el català a una posició secundària contrària al seu caràcter oficial (art. 3 EAC de 1979 i STC 87 i 88/1983, de 27 d'octubre) i a les competències educatives autonòmiques. Per la seva part, l'advocada de l'Estat

defensa la filosofia subjacent als nous “ensenyaments comuns” com exercici de la competència estatal sobre l’ordenació del sistema educatiu i addueix que la nova normativa dels annexos s’orienta a impedir que es perdin hores de llengua castellana en les comunitats amb llengua pròpia, tenint en compte també que a Catalunya l’ensenyament s’imparteix en català i els llibres de text són en aquesta llengua.

El Tribunal Constitucional, després de citar la darrera jurisprudència sobre les competències educatives autonòmiques (STC 111/2012, 814/2012 i 212/2012, que necessiten la interpretació de l’article 131 EAC realitzada per la STC 31/2010), completa el cànon d’enjudiciament amb la referència de “nuestra doctrina entorno a la utilización de las lenguas oficiales en la enseñanza” (FJ 3, amb un contingut idèntic, de les STC 15/2013 i 48/2013). La completa síntesi realitzada, amb al·lusions a les STC 6/1982, 87 i 88/1983, 337/1994 i 31/2010, reitera els elements de la doctrina tradicional del TC, en el sentit que el dret a l’educació que la Constitució garanteix no comporta que l’activitat prestacional dels poders públics en aquesta matèria pugui venir condicionada per la lliure opció dels interessats de la llengua docent, i és, per tant, una competència dels poders públics –l’Estat i la comunitat autònoma– la determinació de la utilització de les dues llengües que són “cooficials” en una comunitat autònoma com a llengües de comunicació en l’ensenyament, de conformitat amb el repartiment de les competències educatives. Com es pot constatar, aquesta jurisprudència, ratificada per la present Sentència de 31 de gener de 2013, no avala, sinó que, contràriament, posa de manifest l’extralimitació que suposen les diverses resolucions dictades pel Tribunal Suprem –des de la inicial de 9 de desembre de 2010 fins a les de 2013 recollides en aquesta crònica– que imposen uns percentatges d’ús del castellà com a llengua vehicular en escoles a Catalunya a partir de la petició de pares d’uns alumnes concrets.

Pel que fa a la qüestió lingüística concreta suscitada en els conflictes (FJ 4 d’ambdues sentències), el TC comença per precisar que no li correspon pronunciar-se sobre quina és l’opció didàctica o pedagògica més adequada per tal que el sistema educatiu garanteixi l’ensenyament eficaç de les dues llengües oficials. A continuació, recorda la doctrina que reconeix la variabilitat de les bases estatals en l’àmbit educatiu i la legitimitat que aquestes expressin diferents opcions polítiques (STC 184/2012). D’acord amb aquesta concepció àmplia de les bases, el TC rebutja, en primer lloc, que la determinació del percentatge del 10% de l’horari per a l’ensenyament de la llengua “cooficial” vulneri les competències autonòmiques, en considerar que atribueix un marge suficient a les administracions autonòmiques “dentro del cual pueden prever enseñanzas específicas que respondan a su particularidad dentro del Estado autonómico” (STC 212/2012), entre les quals s’inclou la llengua. El TC observa que la queixa de la Generalitat no sembla projectar-se tant sobre el percentatge com sobre la impossibilitat d’extreure’l en la totalitat de les matèries de l’àmbit lingüístic, aspecte que considera mancat de rellevància competencial. En segon lloc, la reserva d’un nombre mínim d’hores a l’ensenyament del castellà és avalada com un aspecte bàsic, que respon a l’obligació estatal d’assegurar el coneixement del castellà. Per reblar l’argument, el TC assenjala que la norma estatal no comporta l’exclusió d’una de les llengües oficials, atès que no s’immisceix en la llengua d’impartició dels ensenyaments i, segons citació de la STC 337/1994 (FJ 10), inclou al final una certa reprovació de la impugnació formulada, en la mesura que obvia “la íntima relación existente entre el conocimiento de la lengua como materia objeto de estudio, de un lado, y, de otro, su uso como lengua docente, ya que lo segundo, indudablemente, potencia lo primero” (una crítica potser poc coherent amb la intenció de qui recorre), que coincideix amb l’article 35.2 EAC, que estableix la necessitat de conèixer les dues llengües oficials en finalitzar l’ensenyament obligatori i d’una presència adequada d’ambdues en els plans d’estudis.

[Sentència del Tribunal Constitucional 24/2013, de 31 de gener de 2013. Conflicte positiu de competència. Ple. Ponent: Francisco Pérez de los Cobos Orihuel. BOE núm. 49, de 26 de febrer de 2013.](#)

Aquesta Sentència és la continuació de les controvèrsies competencials precedents, atès que la Generalitat hi impugna, entre altres aspectes, la regulació de l’horari escolar corresponent als continguts bàsics dels ensenyaments mínims que conté el Reial decret 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s’estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l’educació secundària obligatòria (reglament que substituï el Reial decret 831/2003, examinat per la STC 48/2013). El Reial decret enjudiciat desplega l’article 6.3 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de març, d’educació (LOE), d’acord amb la qual els continguts bàsics dels ensenyaments mínims suposen el 55 per 100 de l’horari escolar en les comunitats autònomes amb una llengua “cooficial”, mentre que en la resta ocupen el 65 per cent. Una altra diferència és que la impugnació formulada es pot basar ara en les previsions competencials (art. 131.1.c, sobre la regulació dels plans d’estudi i currículums) i lingüístiques (article 6 EAC, pel que fa a l’obligació dels poders públics de garantir el coneixement de la

llengua oficial distinta del castellà, que en l'àmbit educatiu es tradueix en la presència adequada d'ambdues llengües oficials en els plans educatius) de l'Estatut d'autonomia de 2006, ja en vigor en dictar-se la norma qüestionada.

Com succeïa en els conflictes anteriors, la Generalitat s'oposa a les regles que regulen com s'ha de detreure el percentatge del 10 per cent i que afecten la impartició conjunta dels continguts referits a les estructures lingüístiques. El contingut de l'annex III resulta molt similar als dels annexos dels reglaments de 2003, per bé que inclou una previsió nova referent a l'ús vehicular de la llengua, en establir literalment que la reducció del 10 per 100 es farà: “no pudiendo detraer de un área una cifra superior a 50 horas en el conjunto de los tres primeros cursos, ni a 20 horas en cuarto curso. Los contenidos referidos a estructuras lingüísticas que puedan ser compartidos por varias lenguas en un mismo curso podrán impartirse de manera conjunta. En este caso, si la lengua de enseñanza de estas estructuras comunes fuera diferente del castellano, deberá garantizarse que el alumnado recibe enseñanzas de lengua y literatura castellana o en lengua castellana en un número de horas no inferior al que corresponda a dicha materia en aplicación de los criterios anteriores”.

L'enjudiciament que du a terme el TC, en el fonament jurídic setè, se centra a examinar si, d'una banda, les limitacions imposades a la reducció del 10 per 100 de l'horari dels continguts mínims encaixa amb la finalitat de la competència estatal bàsica per fixar els ensenyaments mínims; i, d'altra banda, si amb això es deixa un marge suficient de desenvolupament normatiu a la comunitat autònoma. En el primer sentit, la regla que impedeix que la reducció d'horaris es faci en detriment d'alguna o algunes àrees s'entén subsumida en la competència estatal, ja que persegueix assegurar la formació comuna en un nivell determinat de tots els estudiants (STC 88/1983, FJ 3). La lectura que fa el TC de la segona regla, que estableix límits a la impartició conjunta en català de les estructures lingüístiques, és que “cuando los contenidos comunes se impartan en una lengua distinta del castellano se exige que las horas que se impartan en lengua castellana no sean inferiores a las que corresponderían a lengua y literatura castellana aplicando los criterios generales de reducción de horarios pues el Real Decreto parte de la base de que con un horario inferior no se conseguiría, teniendo en cuenta un rendimiento medio, el nivel homogéneo de conocimiento de la lengua castellana que se estima necesario. En consecuencia, la finalidad de esta determinación no es otra que asegurar ese conocimiento mínimo de la lengua española que corresponde a los poderes públicos garantizar de acuerdo con el art. 3 de la Constitución (STC 88/1983, de 27 de octubre, FJ 4), formando parte, en consecuencia, de la competencia estatal para fijar las enseñanzas mínimas a la que se refiere la disposición adicional primera 2 c) de la Ley Orgánica 8/1985, de 3 de julio, reguladora del derecho a la educación.”

En el segon sentit, el TC nega que la regulació de l'annex III buidi de contingut la competència autonòmica per definir el currículum de la llengua pròpia i li impedeixi garantir-ne el coneixement. L'argument bàsic és que no s'ha posat en qüestió que la detracció d'un 10% de l'horari sigui suficient per garantir l'ensenyament de la llengua pròpia, que es manté en la norma impugnada. La Sentència no conté una argumentació específica sobre el fet que l'annex III condicioni l'ús vehicular de les llengües, i conclou: “A la misma conclusión debe llegarse en relación con la existencia de un límite mínimo de horas impartidas en lengua castellana, en la medida que la Comunidad Autónoma puede decidir, a la hora de diseñar el currículo, si imparte conjuntamente las estructuras comunes a las dos lenguas, la lengua en que las imparte y, finalmente, en el caso de que se opte por la enseñanza de esas estructuras comunes en lengua distinta de la castellana si lo que resta hasta alcanzar el mínimo de horas exigidas se asignan al área lengua castellana y literatura o a cualquier otra, siempre que se impartan en castellano” (FJ 7 *in fine*). En aquest darrer aspecte, el pronunciament actual contrasta amb les sentències analitzades més amunt on el TC, després de recollir la doctrina constitucional sobre l'ús vehicular de les llengües en l'ensenyament, destaca el fet que els reials decrets de 2003 no incideixin en la llengua vehicular, com un argument que avala el respecte de les competències autonòmiques (STC 15 i 48/2013, FJ 4). Semblaria, doncs, que el TC opta per no entrar a fons en aquesta qüestió, que actualment centra la conflictivitat lingüística en l'ensenyament, ja que l'obvia quan precisament la norma enjudiciada afecta la llengua vehicular.

[Interlocutòria del Tribunal Constitucional 180/2013, de 17 de setembre de 2013. Recusació promoguda pel Govern de la Generalitat i el Parlament de Catalunya contra el president del Tribunal. Magistrats intervinents: Adela Asua Batarrita, don Francisco José Hernando Santiago, don Luis Ignacio Ortega Álvarez, doña Encarnación Roca Trias, don Andrés Ollero Tassara, don Fernando Valdés Dal-Ré, don Juan José González Rivas, don Santiago Martínez-Vares García, don Juan Antonio Xiol Rios, don Pedro José González-Trevijano](#)

[Sánchez y don Enrique López y López. BOE núm. 242, de 9 d'octubre de 2013.](#)

El Tribunal Constitucional inadmet a tràmit, mitjançant aquesta interlocutòria, les recusacions formulades pel Govern i el Parlament de Catalunya contra el llavors president de l'òrgan, Francisco Pérez de los Cobos Orihuel, en conèixer-se pels mitjans la seva afiliació al Partit Popular. Les recusacions afectaven vint-i-sis processos constitucionals pendents entre la Generalitat i l'Estat central, entre els quals hi havia quatre recursos d'inconstitucionalitat contra lleis catalanes que despleguen les previsions lingüístiques de l'Estatut d'autonomia de Catalunya 2006: la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de comunicació audiovisual; la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació; la Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema, i la Llei 22/2010, de 20 de juliol, del Codi de consum. Entre els fets que fonamenten la recusació formulada se citen la col·laboració del magistrat amb la fundació FAES, del Partit Popular; el seu llibre *Parva Memoria*, on s'expressen sentiments d'animadversió cap els catalans, Catalunya i el nacionalisme català, i l'omissió d'aquests treballs i de la seva afiliació al Partit Popular en el currículum aportat a la Comissió de Nomenaments del Senat, a la qual correspon examinar la idoneïtat dels candidats a magistrat (art. 184.3 RS). Les al·legacions de la Generalitat es fonamenten en la possible col·lisió, en el cas examinat, del deure d'imparcialitat en l'exercici de la funció jurisdiccional (art. 22 LOTC, en relació amb 24.2 CE i article 6.1 del Conveni europeu de drets humans) i del deure de servir el partit polític al qual es pertany, sense perjudici del que disposen els articles 159.4 CE i 19.1.6 LOTC, que exclouen només de manera explícita l'exercici per part dels magistrats constitucionals de funcions directives en el partit polític (a diferència de la prohibició constitucional d'afiliació que afecta els jutges i magistrats de la justícia ordinària).

La majoria dels magistrats del TC argumenta la inadmissió a partir del contrast literal amb els mencionats articles 159.4 CE i 19.1.7 LOTC. En un judici liminar, es rebutja que els fets exposats puguin fonamentar una recusació, en considerar-los "al·lusions genèriques" o meres expressions "d'un posicionament ideològic". Es remarca també la inexistència d'una obligació legal de declarar l'afiliació política durant la compareixença en el Senat, la qual cosa impediria qualificar d'ocultació l'omissió de les dades del currículum, la qual cosa –en l'única referència de la interlocutòria al valor de la transparència– "no es incompatible con el ejercicio de transparencia que incumbe hoy más que nunca a los poderes públicos" (FJ 4). La citació de l'anterior ITC 26/2007, es fa per afirmar que els treballs científics de professors universitaris o altres juristes no constitueixen causa de recusació, malgrat que en el cas resolt per aquella serviren per admetre la recusació del magistrat Pablo Pérez Tremps en els processos contra l'Estatut català. El FJ 5 afegeix una interpretació restrictiva de les causes de recusació dels apartats novè i desè de l'article 219 LOPJ, en el sentit que l'amistat íntima només es pot predicar entre persones físiques (i no genèricament entre els membres d'un partit) i que per poder apreciar l'interès personal directe o indirecte en la causa cal acreditar que el magistrat obtindrà un benefici del resultat del procés, la qual cosa contrastaria amb el caràcter abstracte dels recursos d'inconstitucionalitat. Els dos vots particulars a la interlocutòria, signats pels magistrats Luís Ignacio Ortega Álvarez i Fernando Valdés Dal-Ré expressen el desacord sobre la decisió de rebuig *a limine* de la recusació, que contribuiria a una deslegitimació funcional del Tribunal Constitucional, en perjudici de la credibilitat institucional i el compliment de les seves funcions com a àrbitre independent en relació amb el pluralisme polític i territorial.

[Sentència 165/2013, de 26 de setembre. Recurs d'inconstitucionalitat. Ple. Ponent: Juan José González Rivas. BOE núm. 254, de 23 d'octubre de 2013. Vots particulars de Adela Asua i de Juan Antonio Xiol, el darrer amb l'adhesió d'Encarnación Roca i Fernando Valdés.](#)

El Tribunal Constitucional enjudicia la constitucionalitat de la Llei balear 9/2012, de 19 de juliol, per la qual es modifica la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de les Illes Balears, com també la Llei 3/1986, de 19 d'abril, de normalització lingüística, la Llei 6/2005, de 3 de juny, de coordinació de les policies locals de les Illes Balears i la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de les administracions públiques de les Illes Balears. La modificació afecta el règim lingüístic de la llengua catalana, especialment en tres àmbits: la valoració del coneixement de la llengua en l'accés als llocs de treball de les administracions balears, aspecte en què s'elimina el requisit de coneixement del català per accedir a aquests llocs, llevat de casos molt concrets; els usos lingüístics i el règim dels drets lingüístics en les actuacions administratives, en què desapareix l'ús del català com a llengua pròpia i s'introdueix la paritat plena de les dues llengües, i el règim de la toponímia, àmbit en què s'introdueix la possibilitat d'adoptar la forma catalana, la castellana o la designació bilingüe. El recurs l'insten senadors del Grup Parlamentari Socialista del Senat.

Sens dubte, la norma que enjudicia el TC materialitza un canvi d'orientació total en la política lingüística a les Illes, que respon a la voluntat del partit en el govern d'acabar amb la promoció del català i la garantia dels drets lingüístics tal com s'havien entès fins al moment i que s'ha d'emmarcar dins d'una política més àmplia que té en l'ensenyament el punt més contestat des de l'àmbit social. La crònica legislativa d'aquesta *Revista* dona compte d'aquesta evolució, que també podeu trobar sintetitzada en l'apunt d'Antoni Nadal al blog de la *Revista de Llengua i Dret* ("[La política del Partit Popular contra la llengua pròpia de les Illes](#)". Barcelona: [Revista de Llengua i Dret \[blog\]](#). 2014 [Consulta: 16 de gener de 2014])

Entrant en l'objecte d'aquesta ressenya, la Sentència ordena el raonament sobre els tres motius en què es basa la impugnació. En primer lloc, la pretensió d'inconstitucionalitat derivada de la infracció dels articles 3 de la Constitució i 4 i 14.3 de l'Estatut de les Illes que afecta la posició del català com a llengua oficial. En segon lloc, la vulneració de la competència estatal derivada de l'article 148.1.18 de la Constitució i concretada en normes bàsiques de la Llei 30/1992 i de la Llei de l'estatut bàsic de l'empleat públic. I, finalment, la vulneració de diversos preceptes del text constitucional relatius a la seguretat jurídica i a la igualtat i a l'autonomia local.

Doncs bé, una a una el Tribunal va rebutjant les impugnacions del recurs i avala les diferents previsions de la Llei: la supressió de l'obligatorietat d'acreditar el català com a requisit general d'accés a la funció pública; l'eliminació de la necessitat que la relació de llocs de treball continguin el nivell exigít i la necessitat del català en les convocatòries de provisió de llocs de treball; la supressió de l'exigència en la mobilitat funcional (dins de la mateixa administració i en la mobilitat entre administracions) i per al reingrés de funcionaris, i la supressió també del deure de coneixement del català dels funcionaris autonòmics. Els únics casos en què s'admet l'exigència és en places d'assessorament lingüístic, informació i atenció al públic i la informació a l'alumnat; en alguns supòsits amb un nivell de competència exigít molt baix per poder oferir una atenció activa. I això per a totes les administracions públiques balears.

Tal com assenyala explícitament la Sentència i com destaca el vot particular que més endavant indiquem, el cànon de constitucionalitat que fa servir per a l'argumentació és el raonament de la Sentència 31/2010 (de l'Estatut català):

"...como se precisaba en nuestra STC 31/2010, de 28 de junio, FJ 14, la cooficialidad ha de sujetarse a un patrón de equilibrio o igualdad entre lenguas, de forma que en ningún caso ha de otorgarse prevalencia o preponderancia de una lengua sobre otra" (FJ5)

"la configuración del acceso y provisión de puestos de trabajo en la función pública balear no infringe los límites derivados de la consideración del catalán como lengua propia, de acuerdo a las normas integrantes del bloque de constitucionalidad y ello no puede justificar la imposición estatutaria del uso preferente de aquella lengua, en detrimento del castellano, también lengua oficial en la Comunidad Autónoma, lo que conduce al reconocimiento de la constitucionalidad de los preceptos examinados, al poderse utilizar con normalidad la lengua catalana, sin perjuicio de poder utilizar también con normalidad el castellano" (FJ 8)

A nostre entendre, el paràmetre que es fa servir no és el correcte, atès que l'orientació de la reforma no és precisament privilegiar el català, sinó eliminar l'exigència que la legislació establí fins a la reforma. Per això, al llarg de la Sentència el Tribunal no solament valora la constitucionalitat de la llei enjudiciada, sinó que sembla que coincideixi amb el propòsit que la impulsa. Així, s'adhereix de manera acrítica al motiu que expressa el preàmbul de la Llei (opció per la professionalització de la funció pública contraposant-la a l'exigència de coneixement) o fa una lectura restrictiva de la doctrina de la STC 46/1991, relativa a la legislació de funció pública catalana (vegeu [Revista de Llengua i Dret núm. 17](#), pàg. 376-380):

"A diferencia de lo alegado en la demanda, en la referida STC 46/1991 en ningún momento se expresaba que el deber del conocimiento de la lengua propia fuera exigible a los empleados públicos, sino que lo que realmente se afirmaba era la integración de dicho conocimiento en el principio de mérito y capacidad, y la necesaria observancia del canon de razonabilidad y proporcionalidad cuando tal conocimiento se erige en requisito de acceso, provisión u ocupación de un determinado puesto de trabajo." (FJ 8)

El Tribunal justifica la seva posició en el fet que hi ha llocs de treball per als quals s'exigeix coneixement de llengua catalana, que s'estableix el mèrit lingüístic com a criteri general i que es preserven les mesures de foment i en el fet que el coneixement del català ja és generalitzat a les Illes. Tots aquests arguments, basats en la idea que el català no ha de tenir preferència, passen per alt una dada jurídica prèvia: mentre respecte del castellà hi ha una deure general de coneixement, derivat de la mateixa Constitució (STC 31/2010), la

llengua de la comunitat només pot tenir aquest deure en àmbit concrets, com és el cas de la funció pública. La desactivació d'aquest deure en l'àmbit de l'Administració ha de comportar forçosament conseqüències amb vista a l'ús de la llengua i a l'atenció dels drets lingüístics dels ciutadans. Precisament un dels arguments que utilitza el TC és el del coneixement generalitzat per part de la població:

“Tal decisión de política legislativa no es arbitraria ni vulneradora de la seguridad jurídica, puesto que se adopta en un contexto de conocimiento y uso social generalizado de la lengua propia, afectando únicamente a un ámbito material determinado, el administrativo y oficial, y con la promulgación de unas normas de marcada naturaleza organizativa”.

Però aquest argument és contradictori, en la mesura que l'extensió social del català creix encara augmenta més la necessitat d'atendre els drets dels ciutadans que el parlen. Així, per exemple, la possibilitat d'ingrés a la funció pública i de mobilitat per als funcionaris d'altres administracions sense cap coneixement del català xoca totalment amb la satisfacció dels drets lingüístics. En altres paraules, l'argument que la ciutadania ja coneix el català hauria d'actuar en el sentit oposat al que pretén la llei balear i ratifica la Sentència. En aquest punt és on es planteja amb força la feblesa dels seus arguments, expressats quan valora l'ajustament constitucional de la reforma de la part d'usos lingüístics de la Llei de normalització lingüística i de la Llei balear de règim jurídic de l'Administració. Quant a la Llei de normalització, equipara plenament les dues llengües com a llengües d'ús en totes les administracions i el Parlament autonòmic suprimeix la regla general d'expedir còpies i certificats en català, suprimeix el mandat d'ús del català en l'àmbit administratiu i estableix que els topònims poden ser en català, en castellà o bilingües, d'acord amb la voluntat de l'ajuntament que l'insti. En definitiva, la norma elimina tot allò que es pogués derivar del fet que el català sigui la llengua pròpia de les Illes i estigui subjecte a un procés d'impuls i normalització. La lectura que en fa el Tribunal és la següent:

“...el análisis de la normativa aplicable permite apreciar que no resulta de la modificación aquí operada que se infrinjan tales límites constitucionales, puesto que ni se afecta a la condición del catalán como lengua propia conforme se ha definido en la doctrina constitucional, ni se adopta ninguna medida que vaya en detrimento del uso normal del catalán como lengua de la Comunidad Autónoma ni, en definitiva, existe un menoscabo o postergación del catalán en la regulación que resulta de la reforma operada por la disposición final primera de la Ley 9/2012.”

Igualment avala la concreció dels principis anteriors en la reforma que efectua de la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de les administracions públiques de la comunitat autònoma: l'Administració pot emprar català o castellà indistintament, sens perjudici del dret a rebre resposta en la llengua sol·licitada o emprada i, amb relació al procediment administratiu, concreta que el ciutadà té dret a rebre les notificacions en la llengua volguda, i si no manifesta res, en la llengua que aquest utilitzi. Respecte d'aquesta qüestió, destaquem el vot particular signat per Juan Antonio Xiol Rios, amb l'adhesió d'Encarnación Roca Trias i Fernando Valdés Dal-Ré, en què es manifesta que l'opinió majoritària no té en compte l'abast real de dret lingüístic del ciutadà, l'oficialitat de la llengua i la normalitat en l'ús d'aquesta. Segons aquest vot, i d'acord amb una interpretació consolidada dels compromisos adquirits per la signatura de la Carta europea de llengües regionals o minoritàries, el dret del ciutadà a l'ús normal de la llengua en l'activitat administrativa abasta el dret a la tramitació íntegra del procediment, i no només a una simple notificació: “este estándar de normalidad alcanza, a mi juicio, a la exigencia de que los expedientes administrativos sean tramitados en la lengua elegida por el interesado de no concurrir circunstancias especiales que lo impidan”. El respecte al valor del concepte llengua oficial hauria d'haver portat a apreciar la inconstitucionalitat de la modificació de Llei de règim jurídic de les administracions públiques balears, i ho expressa de manera contundent:

“creo que raya en la arbitrariedad y no me parece compatible con el respeto que merece una lengua oficial ni con el deber de garantizar el uso normal que corresponde a las instituciones autonómicas el hecho de que, mediante una modificación copernicana del sistema anterior (que consideraba normal el uso del catalán en los procedimientos administrativos), aquellas apliquen en el ámbito de las administraciones sobre las que ejercen competencias un estándar de protección de la lengua insuficiente e incluso inferior al garantizado por la legislación del Estado en el ámbito de la Administración General para la misma lengua autonómica”.

Per acabar amb el raonament de la sentència fem un esment d'un dels motius d'impugnació, la invasió de competències de l'Estat, en concret del que estableixen els articles 35.d de la Llei 30/1992 (dret dels ciutadans a emprar les llengües oficials en el territori de la comunitat autònoma) i els articles 54.11 i 56.2

de Llei de l'estatut bàsic de l'empleat públic (garantir l'atenció al ciutadà en la llengua que sol·liciti). El Tribunal reconeix, per una banda, que les normes tenen caràcter bàsic, però, per altra banda, assenyala que la normativa balear no contradiu el que les normes estatals estableixen. Respecte del primer, indica la falta de fonamentació de la demanda i torna a repetir que "existe un amplio catálogo de puestos de trabajo, recogido en la disposición adicional duodécima, apartado 2, de la Ley de función pública balear, redactada por Ley 9/2012, donde es exigible el conocimiento de la lengua catalana y dichos puestos están seleccionados con arreglo a su contenido funcional, incluyendo los de información y atención al público", "ampli catàleg" que, també com hem vist, ni és ampli ni és exigent pel que fa al nivell de llengua requerit. Pel que fa al segon, la garantia de l'atenció en la llengua oficial que preveu la Llei de l'empleat públic, el Tribunal tampoc no hi veu cap contradicció i, de manera totalment improcedent, aplica el cànon de raonabilitat i proporcionalitat de l'exigència del coneixement al cas, per concloure que el coneixement previst en la Llei balear és lícit. Com s'ha dit abans, la proporcionalitat no hauria de ser el paràmetre d'enjudiciament, com ho era a la Sentència 46/1991, sinó que ho haurien de ser els drets dels ciutadans i la possibilitat d'ús normal del català com a llengua oficial.

I amb això enllacem amb la crítica que formula el vot particular de la vicepresidenta del Tribunal, Adela Asua Batarrita. Segons aquesta opinió dissident, l'apreciació majoritària que la reforma no afecta els drets lingüístics no és certa. Per això creu que no és correcta l'assumpció acrítica que fa la Sentència de la legitimitat del canvi sense tenir en compte els mateixos objectius que fixa l'Estatut d'autonomia com a cànon de constitucionalitat:

"Muchas cosas habrán podido cambiar en treinta años pero el legislador estatutario sigue apostando inequívocamente por la normalización de la lengua propia. Ese deber o mandato de normalización que el Estatuto recoge constituye un criterio jurídico vinculante que, sin embargo, queda relegado por la Sentencia de la mayoría, al limitarse a ponderar los argumentos que aduce el legislador autonómico en la exposición de motivos, como son la amplia implantación del conocimiento del catalán en la función pública y en la sociedad baleares, y la opción por primar la profesionalización en el acceso y provisión de puestos (FJ 7)."

En sentit contrari, empra com a paràmetre la infracció dels límits derivats de la consideració del català com a llengua pròpia que el TC va formular a la Sentència sobre l'Estatut català, quan realment l'enjudiciament no té res a veure amb això. Per això també la Sentència utilitza la doctrina de la Sentència 46/1991 de manera esbiaixada, deduint de la raonabilitat de l'exigència del català que s'establia en aquella Sentència la bondat constitucional de l'actual eliminació del requisit de coneixement. Igualment passa si es pren la Carta europea com a punt de referència:

"La Carta deja margen para optar por el reclutamiento o la formación, pero impone una obligación de resultado: la Administración debe poseer empleados públicos "en número suficiente con capacitación lingüística."

Per contra, d'acord amb el vot particular, el Tribunal no dóna prou arguments per assegurar que el funcionari pot tenir la competència suficient en llengua catalana: el catàleg de llocs de treball amb requisit lingüístic és mínim, no es tenen en compte el gruix de les places de gestió administrativa o les places del personal docent es remetent a una altra norma posterior. Així mateix, es dóna com a argument que la majoria de la societat ja coneix el català, quan, com s'ha dit abans, aquest argument hauria de funcionar en sentit contrari. En definitiva:

"Teniendo en cuenta que se trata de una supresión prácticamente total del requisito general previo de un cierto nivel de conocimiento de la lengua propia, sorprende la conclusión de la mayoría de que el sistema establecido por el legislador garantiza el derecho estatutario a utilizar la lengua propia."

Per concloure aquesta ressenya, només es pot dir que en aquesta resolució el Tribunal Constitucional s'ha valgut d'una argumentació feble, adherint-se més als propòsits de la llei enjudiciada que no pas utilitzant els paràmetres que es desprenen de la Constitució i de l'Estatut de les Illes Balears i de la jurisprudència anterior sobre el requisit lingüístic en l'accés a la funció pública. I en el mateix sentit, quan avala la posició "equilibrada" de les dues llengües obvia la qüestió prèvia: mentre el castellà té garantit des de la mateixa Constitució un deure de coneixement adreçat a tota la ciutadania, el català només pot fer valer aquest deure en àmbits específics, com és el de la funció pública. Si fins i tot aquí desapareix el deure, ens haurem de preguntar fins a quin punt es pot reduir la noció d'oficialitat de la llengua pròpia i dels drets que se'n deriven.

[Sentència del Tribunal Constitucional 213/2013, de 19 de desembre de 2012. Conflicte positiu de competència.](#)

[Ple. Ponent: Santiago Martínez-Vares García. BOE núm. 15, de 17 de gener de 2014.](#)

En relació amb el sistema educatiu, el Govern de la Generalitat qüestiona, en el present conflicte, el caràcter bàsic de diversos preceptes del Reglament d'ingrés, accés i adquisició de noves especialitats en els cossos docents que imparteixen ensenyaments escolars, aprovat pel Reial decret 334/2004, de 27 de febrer. Aquest reglament l'aprovà el Govern estatal com a desenvolupament de les disposicions addicionals 8a i 11a de la Llei orgànica 10/2002 (LOCE) i, en dictar-se l'actual Sentència, havia estat substituït pel Decret 276/2007, amb un contingut molt similar al primer, la qual cosa permet la continuïtat parcial del seu objecte. L'enjudiciament es fa tenint en compte l'Estatut d'autonomia de 2006 (art. 131.3 EAC), interpretat a la llum de la STC 31/2010, que va desactivar-los en la pretensió de limitar l'expansivitat de les bases estatals, i de les STC 184/2012 i 212/2012, sobre la delimitació de les competències educatives. El TC desestima íntegrament el conflicte, tot avalant la regulació estatal dels diversos aspectes dels procediments d'accés a la funció pública docent (temaris, barems dels mèrits dels concursos, característiques de les proves de les oposicions i fase de pràctiques) i adquisició de noves especialitats, amb l'argument central del caràcter de "cossos nacionals" i la integració dels professors en un sistema educatiu únic en tot el territori de l'Estat. La referència lingüística és tangencial, en argumentar el TC que es respecta la competència autonòmica en l'àmbit de la fixació dels temaris dels diferents cossos i especialitats mitjançant l'excepció prevista a l'atribució a favor Ministeri pel que fa als temaris de les especialitats de llengües oficials de comunitats autònomes (art. 19.1 RD 334/2004).